

Данилюк І.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СВЯТИЙ ПРЕСТОЛ І ВАТИКАН: ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ

У статті досліджуються особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу й Ватикану. Зауважено, що Святий Престол й Ватикан в міжнародній системі права трактуються як самодостатні суб'єкти міжнародних відносин. Як Святий Престол, так і Ватикан вступають в міжнародні відносини з метою якомога ширшого представництва Католицької церкви на міжнародній арені.

Відзначено, що Святий Престол виступає урядом Католицької церкви на міжнародній арені й представником Католицької церкви у відносинах із незалежними державами й міжнародними організаціями. Натомість, Ватикан утворилося, як незалежна держава у результаті Латеранської угоди 1929 року між Святим Престолом та Італією. У статті обґрунтовано, що і Святий Престол, і Ватикан вступають в дипломатичні контакти задля забезпечення представництва Католицької церкви на міжнародній арені. Подано випадки коли в дипломатичні контакти вступає Святий Престол, а коли Ватикан.

Автор зауважує й те, що ватиканська дипломатія є однією із найстаріших й «неперервних» дипломатій світу, а особливості духовної влади Святого Престолу на міжнародній арені є унікальними. В силу особливостей духовної влади Святого Престолу та його історичного минулого міжнародна спільнота визнає правоздатність і правосуб'єктність Святого Престолу. Ватикан було засновано для забезпечення політичної й незалежності Святого Престолу, проте як суб'єкт міжнародного права Ватикан може вступати і вступає у міжнародні відносини для якомога ширшого представництва Католицької церкви на міжнародній арені.

В статті здійснено аналіз особливостей взаємозв'язку Святого Престолу, Ватикану й Католицької церкви. А також подано аналіз особливостей понятійно-категоріального апарату «ватиканської дипломатії».

Ключові слова: Святий Престол, Апостольський Престол, Ватикан, ватиканська дипломатія, Католицька церква, міжнародні відносини, дипломатія.

Постановка проблеми: при дослідженні міжнародної діяльності Святого Престолу науковці часто використовують поняття «Ватикан», як синонім терміну «Святий Престол». Хоча в міжнародному праві Святий Престол й Ватикан (місто-держава Ватикан¹) є двома різними інституціями очолюваними Римським Понтифіком.

Досліджуючи міжнародну діяльність Святого Престолу можна констатувати про наявність різного трактування взаємозв'язку між інституціями Святого Престолу, міста-держави Ватикан та Католицької церкви, з однієї сторони; та нерозуміння взаємозв'язку й відмінностей між цими інституціями, з іншої сторони. Ця проблема є характерною для пострадянської історіографії, де ототожнюються поняття Святого Престолу та міста-держави Ватикан, що, з наукової точки зору, не зовсім правильно.

¹ Місто-держава Ватикан (лат. *Status Civitatis Vaticanae*, іт. *Stato della Città del Vaticano*) – це офіційна назва Ватикану.

Тому мета цієї статті дослідити особливості правосуб'єктності Святого Престолу й Ватикану на міжнародній арені, а також особливостей взаємозв'язку Святого Престолу, Ватикану й Католицької церкви у контексті їх міжнародної правоздатності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: У сучасній історіографії існує чимало наукових досліджень та науково-популярних публікацій, присвячених дипломатичній діяльності Святого Престолу й Ватикану на міжнародній арені. Тематика «ватиканської дипломатії» завжди притягувала увагу як науковців, так і публіцистів.

Варто зазначити, що західна історіографія має більш поглиблені напрацювання щодо дипломатичної діяльності Святого Престолу й міста-держави Ватикан. Серед зарубіжних науковців варто виділити: Р. Араухо [12], Л. Кейхіл [14], Р. Грехем [19], Р. Дженнінгс [20], П. Кент [21], Г. Лайоло [22], Р. Макдональд [23], Ф. Міллер [25], Дж. Морс [25], Дж. Трой [33].

За період незалежності в українській історіографії було опубліковано наукові праці, присвячені дипломатичній діяльності Святого Престолу, а саме: А. Гев'юк [1], М. Етерович [4], В. Козлов [7], М. Отрош [10], В. Мельник [8; 9], Р. Мельник [24], І. Данилюк [3, 17] та ін.

Виклад основного матеріалу: дослідження відмінностей між інституціями Святого Престолу й Ватикану варто розпочати із визначення, що собою являє Святий Престол та Ватикан:

Святий Престол, який ще називають Апостольським Престолом [15, к. 331] – є «вищим органом Вселенської Католицької церкви» [92, с. 300] й представником Католицької церкви на міжнародній арені. Саме Святий Престол виступає суб'єктом міжнародного права, й від імені Католицької церкви вступає в дипломатичні контакти із суверенними державами та міжнародними організаціям. Статус Святого Престолу в міжнародному праві обумовлений особливостями історичного минулого Апостольського Престолу та духовними витоками влади, що зумовило визнання Святого Престолу повноправним суб'єктом на міжнародній арені [3, с. 14]. У міжнародній системі права Святий Престол трактується як *persona sui juris*, тобто суб'єкт міжнародних відносин «свого права» та має особливий статус *persona sui generis*, іншими словами суб'єкт який не має прецедентів у міжнародному праві [3, с. 57]. В силу чого науковці визначають Святий Престол, як унікальний, незалежний та суверенний суб'єкт міжнародних відносин [17, с. 537], що представляє Католицьку церкву в дипломатичних контактах із суверенними державами й державними утвореннями [2].

Натомість, місто-держава Ватикан – це державне утворення, що виникло у 11 лютого 1929 року внаслідок укладання Латеранських угод між Святим Престолом та королівством Італія. Латеранські угоди примирили Італію й Католицьку та розв'язали так зване Римське питання², яке постало після завоювання Папської Держави³

² Римське питання (іт. *La Questione romana*) – політичне протистояння між італійським урядом та Святим Престолом, що тривало з 1861 по 1929 рр. й загострилось із 1870 року у зв'язку із захопленням італійським королівством Папської держави і проголошення Риму столицею Італії. В знак протесту Римський Понтифік оголосив себе «в'язнем Ватикану» та не визнав легітимним італійське завоювання Риму [3, с. 28].

³ Папська Держава існувала з 756 р. до 1870 р. та територіально охоплювала більшу частину центральної Італії. У 1870 році, в результаті італійського завоювання, Папська Держава припинила своє існування. Іноді в літературі, плутають місто-державу Ватикан і сам Святий Престол з Папською Державою. Проте ні місто-держава Ватикан, ні Святий

Італійським королівством у 1870 році. За умовами Латеранського договору Святий Престол визнавав Рим столицею королівства Італія, а італійський уряд гарантував політичний і територіальний суверенітет Католицької церкви через суверенітет міста-держави Ватикан [3, с. 28-29]. Тобто, місто-держава Ватикан забезпечує територіальний суверенітет Святого Престолу та Католицької церкви [19, с. 201].

Особливості взаємовідносин між Святим Престолом й Ватиканом: Хоча обидві назви, «Ватикан» і «Святий Престол», часто використовуються так, ніби вони були рівнозначними, перша стосується міста та його території, а друга – установи, яка є «вищим керівним органом Католицької церкви» [29, с. 300] та представляє Католицьку церкву на міжнародній арені [16, п. 444]. Тобто, у контексті міжнародного права Святий Престол та Ватикан є двома різними юридичними особами, кожна з яких має міжнародну юридичну силу.

У Ватикані знаходиться керівний апарат Святого Престолу – Римська Курія⁴ [33]. Окрім власної території, Ватикан має усі атрибути державності: держані символи, конституцію [18] і закони, банк, армію (папську гвардію), а також за необхідності вступає у дипломатичні відносини [8; 9]. Так, у випадках, коли Святий Престол не може бути представником Католицької церкви, Папа використовує юридичну особу міста-держави Ватикан для укладання договорів та угод з міжнародними суб'єктами, які потребують наявності території. Наприклад, місто-держава Ватикан, а не Свя-

Престол не є Папською Державою. Святий Престол – це уряд Католицької церкви! А Ватикан – це держава, що виникла у 1929 році у результаті підписання Латеранських угод. Деякі західні історики схильний називати місто-державу Ватикан продовжувачем Папської Держави, однак з юридичної точки зору дане припущення є не правильним. Адже місто-держава Ватикан виникла в результаті угоди між урядом Італії та Святим Престолом, як нова держава, без апеляції до Папської Держави [28].

⁴ Римська Курія (іт. *Curia romana*) – це набір керівних органів, які складають адміністративний апарат Святого Престолу. Папа використовує Курію і через Курію вирішує церковні питання, тому Курія виконує свою роботу від імені і під керівництвом Верховного Понтифіка, для належного функціонування Католицької церкви та досягнення її цілей [15, к. 360]. Римська Курія складається з групи інституцій, загально названих дикастеріями, серед яких є Державний Секретаріат, Конгрегації, Суди та Папські Ради. Римська курія має функцію допомагати Папі в його управлінні універсальною Церквою та окремих церков; Проте вона не має конкретної пастирської місії для Римської єпархії, тому для духовних потреб єпархії є вікаріат Риму, перед яким стоїть кардинал-вікарій, який керує італійською територією цієї єпархії з приналежною владою Верховного Понтифіка. Для конкретної території міста Ватикан у межах тієї ж єпархії існує ще одна вікарія, очолювана ще одним вікаріатом, глава якого є віце-генералом Ватикану [30].

тий Престол, представляє Католицьку церкву у Всесвітньому поштовому союзі, Міжнародному союзі електрозв'язку, Міжнародній раді зернових, Міжнародній організації супутникового зв'язку, Європейській супутниковій телекомунікаційній організації, Європейській конференції адміністрації пошти та електрозв'язку, Міжнародному інституті адміністративних наук, Інтерполі [11]. Таке подвійне представництво, Святого Престолу й міста-держави Ватикан, використовується у різних комбінаціях для забезпечення якомога ширшого представництва Католицької церкви на міжнародній арені [3].

Водночас важливо розуміти, що Святий Престол – це не держава в традиційному розумінні, (адже Святий Престол – це не місто-держава Ватикан) Святий Престол не володіє конкретною територією, і отож, не обмежується певною територією, а є глобальною інституцією. А влада Святого Престолу, відповідно до Кодексу канонічного права Католицької церкви, має божественне походження: «Апостольський Престол має характер моральної особи за самим божественним установленням» [15, к. 113 § 1]. Це визначення закріплює позицію католицької доктрини, згідно з якою Святий Престол на міжнародній арені є «моральною особою», натхненною Богом для «духовного призначення» [15, к. 113]

Для обґрунтування своєї дипломатичної діяльності на міжнародній арені Святим Престолом було розроблено концепцію «духовного суверенітету» [16, п. 444]. Варто зауважити, що духовний суверенітет Святого Престолу характеризується такими ж атрибутами, що й світський: незалежність від інших суб'єктів, необмеженість та неподільність влади, і, звичайно ж, безперешкодне здійснення своєї юрисдикції [10, с. 84–91]. Крім того, Святий Престол володіє «світським суверенітетом», тобто владою над містом-державою Ватикан. Проте саме «духовний суверенітет» є першоосновою правоздатності Апостольського Престолу [3, с. 56].

Слід враховувати і те, що Святий Престол представляє Вселенську Католицьку церкву, тобто його територія виходить за межі міста-держави Ватикан [14, с. 1]. Саме Святий Престол встановлює дипломатичні відносини з державами, а іноземні посольства акредитовані саме при Святому Престолі, а не при Ватикані [10, с. 84–90]. І саме Святий Престол укладає двосторонні договори, відомі, як конкордати, з іншими суб'єктами міжнародного права. Як правило, Святий Престол бере участь у роботі міжнародних організацій,

за винятком тих, які мають явно територіальний характер і вимагають від своїх учасників володіти територією [13], лише у таких випадках у «дипломатичну дію» вступає Ватикан. Зовнішня політика Святого Престолу не зовсім порівнянна з державою, проте подібності існують⁵ [14].

Святий Престол має повне право власності і виключний суверенітет над Ватиканом. І також, варто відзначити, що зовнішні відносини міста-держави Ватикану управляються Святим Престолом [33]. Таким чином, місто-держава Ватикан як територіальний орган перетворює Святий Престол на суверена, який також претендує на владу над певною територією [12], що дозволяє Святому Престолу діяти так, ніби Святий Престол був державою [14].

Зв'язок між цими двома юридичними особами є Католицька церква та постать Папи Римського, який одночасно є главою міста-держави Ватикан та главою Святого Престолу, а також вищим керівником Католицької церкви [33]. Без сумніву, Святий Престол і місто-держава Ватикан не підходять до традиційних пояснень державності, міжнародної особистості або суверенітету [12], але є даністю історії та авторитету Католицької церкви на міжнародній арені.

Існування Святого Престолу та міста-держави Ватикан породжує дискусію у науковій літературі щодо того чи існує лише один суб'єкт міжнародного права чи існують два суб'єкти міжнародного права» [31, с. 178]. Наприклад, Роберт Дженнінгс та Артур Уоттс вважали «композицію Святий Престол плюс Ватикан» одним актором на міжнародній арені [20, с. 328]. Подібної думки був і український ватиканіст В'ячеслав Заїкін, який також не розрізняв інститут Святого Престолу і Ватикану стверджуючи, що два інститути «є одним

⁵ Святий Престол володіє правами та обов'язками аналогічно з державним утворенням і виступає повноправним суб'єктом міжнародного співтовариства. Святий Престол є незалежним та суверенним суб'єктом міжнародного права та трактується як *persona sui juris*, тобто суб'єкт міжнародних відносин «свого права» в особливому статусі *persona sui generis*, іншими словами, суб'єкт, який не має прецедентів у міжнародному праві. Правовий статус Святого Престолу на міжнародній арені має об'єктивний характер і знаходить своє втілення в наступних аспектах: *jus legationis*, тобто право посилати своїх легатів у іноземні держави і приймати іноземних послів; *jus contrahendi*, тобто право укладати двосторонні угоди з іноземними державами відомі, як конкордати; *jus conventus*, тобто право роботи у міжнародних конференціях та підписання міжнародних конвенцій; *jus societatis*, тобто право брати участь у роботі міжнародних організацій; *jus arbitrum*, тобто право участі в мирному вирішенні міжнародних спорів; *jus moralis*, тобто моральна оцінка міжнародним процесам та договорам; *jus unite*, тобто здатність об'єднувати людей [3, с. 65–66].

цілим в історико-правничому розумінні» [5]. Такий підхід обумовлено специфічною природою взаємозв'язку між цими католицькими інститутами (Святим Престолом й містом-державою Ватикан) й фактичним злиттям цих інституцій [2, с. 128]. Натомість, у сучасній західній науковій і юридичній літературі перевага надається другому підходу [23, с. 402]. Святий Престол та місто-держава Ватикан дедалі частіше трактуються як два суб'єкти міжнародного права. Більшість сходяться на думці, що місто-держава Ватикан – це «держава, яка по-своєму унікальним чином зберігає міжнародну правосуб'єктність» [31, с. 179].

Водночас науковці дають різні оцінки відносинам між цими двома суб'єктами. Одні визначають відносини між містом-державою Ватикан та Святим Престолом як «особистий союз», другі – «справжній союз», треті – «васальні відносини міста-держави Ватикан зі Святим Престолом» [23, с. 204]. А український дослідник Віктор Козлов вважав Ватикан «інструментальною державою» [7, с. 19], яка гарантує Святому Престолу суверенітет та незалежність на міжнародній арені.

На думку автора, ватиканська дипломатія виробила механізми співпраці з різними суб'єктами міжнародного права. Так, для одних суб'єктом міжнародного права є Святий Престол, тоді як для інших – місто-держава Ватикан. І те, й інше є складовою папської дипломатії, які демонструють її гнучкість за будь-яких історичних чи політичних умов [3, с. 32].

Також автор висуває гіпотезу, що ранні дослідження міжнародного представництва Святого Престолу не враховували того фактору, що місто-держава Ватикан можуть вступати в дипломатичні контакти. Адже вперше місто-держава Ватикан вступив в дипломатичну дію, як міжнародний актор, із Поштовим Союзом 1 липня 1929 року (забезпечуючи представництво Католицької церкви у Поштовому Союзі). Тому, можна зробити припущення що на початках питання міжнародної правосуб'єктності міста-держави Ватикану не обговорювалось, але в силу збільшення випадків міжнародного представництва Католицької церкви через місто-державу Ватикан й дослідження тематика «ватиканська дипломатія» науковці звернули увагу на правосуб'єктність міста-держави Ватикан (одночасно із міжнародною правосуб'єктністю Святого Престолу). Ця гіпотеза жодним чином не применшує твердження про «гнучкість» ватиканської дипломатії.

Хоча, з юридичної точки зору, Святий Престол, місто-держава Ватикан та Католицька церква є

трьома різними суб'єктами. Разом з тим, міжнародною правосуб'єктністю володіють лише Святий Престол і Ватикан. Католицька церква не має міжнародної правосуб'єктності, проте представлена на міжнародній арені в двох іпостасях: Апостольським (Святим) Престолом і Ватиканом [7, с. 19].

Відповідно, Католицька церква, через Святий Престол й Ватикан, може діяти так, якби це була держава. Справді, дослідники відзначають цю унікальність Святого Престолу та Католицької церкви. Церква діє в країнах, коли Святий Престол діє дипломатично. Ця відмінність дозволяє Католицькій церкві подолати теологічні розбіжності в тому, як діють два суб'єкти. Це єдина релігія з цією здатністю у міжнародних відносинах [14], яка через юридичну особу Святого Престолу і Ватиканом бере участь як в активних, так і в пасивних дипломатичних відносинах з різними державами та міжнародними організаціями, жодна інша релігійна установа в сучасному світі не має подібних представницьких органів, тобто «не функціонує як церква, та як політична організація, яка обмінюється дипломатичними представниками і стверджує повне визнання як незалежного члена спільноти націй» [27, с. 542].

Така представницька різноманітність ватиканської дипломатії формує певні **особливості термінології**, адже при дослідженні усього того що можна звести до терміну «папська дипломатія» виникає плутанина із понятійно-категоріальному апаратом дослідження. Оскільки, при вивченні міжнародної діяльності Святого Престолу часто зустрічаються синонімічні терміни. Наприклад, назви «папська дипломатія», «ватиканська дипломатія», «апостольська дипломатія», «дипломатія Святого Престолу» чи навіть «католицька дипломатія» – використовуються, як синоніми, тоді, як Святий Престол, Ватикан та Католицька церква – це юридично й історично різні інституції [25].

При дослідженні дипломатичної діяльності Святого Престолу часто зустрічаються такі поняття, як «дипломатія Святого Престолу» [7, с. 82] та «дипломатія Апостольського Престолу» [4, с. 57], проте ми також бачимо використання таких термінів як «дипломатія Ватикану» [17, с. 539] чи «ватиканська дипломатія» [24], «дипломатія Католицької церкви» [32] чи «католицька дипломатія» [21, с. 204], «папська дипломатія» [22, с. 22] чи просто «Папство» [34, с. 36]. Хоча, як ми вище розглянули, Святий Престол, Ватикан та Католицька церква є різними суб'єктами, разом з тим, науковці використовують ці терміни як синоніми, що вже ввійшло у тради-

цію ватиканістики. Відповідно синонімічними виступають і поняття, які використовуються при дослідженні діяльності папських легатів, наприклад, «посол Ватикану», «нунцій Ватикану», «католицький посол», «папський легат» чи «папський дипломат».

Цікаве порівняння здійснює Віктор Козлов, який вважає правильним поняття «дипломатія Святого Престолу» [7, с. 20], проте бачив можливість використання таких термінів, як «дипломатія Ватикану» чи «дипломатія Католицької церкви» у символічному контексті, як це робиться, наприклад, для опису дипломатичної діяльності США, Росії, Італії, Китаю: «дипломатія Білого Дому» (США), «дипломатія Кремля» (Росії), «дипломатія Квірінале» (Італія), «дипломатія Піднебесної» (Китай) [7, с. 20].

Усе це свідчить, що понятійно-категоріальний апарат Папського, найстарішого дипломатичного корпусу у світі, має свої особливості. На думку автора, дані поняття можна використовувати, як синоніми. Адже, як слушно зауважує Джон Морс, австралійський ватиканіст, «термінологічні поняття не впливають на правосуб'єктність Святого Престолу» чи його авторитет на міжнародній арені [26, с. 930]. Однак дослідження особливостей міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу й міста-держави Ватикан, а також особливостей понятійно-категоріального апарату «ватиканської дипломатії» допоможе краще зро-

зуміти специфіку дипломатичної діяльності Святого Престолу на міжнародній арені.

Висновок: у міжнародному праві Святий Престол і місто-держава Ватикан є двома різними суб'єктами міжнародних відносин. Як Святий Престол, так і місто-держава Ватикан вступають в міжнародні відносини з метою якомога ширшого представництва Католицької церкви на міжнародній арені.

Слід враховувати й те, що ватиканська дипломатія є однією із найстаріших й «неперервних» дипломатій світу, а особливості духовної влади Святого Престолу на міжнародній арені є унікальними. В силу особливостей духовної влади Святого Престолу та його історичного минулого міжнародна спільнота визнає правоздатність і правосуб'єктність Святого Престолу. Місто-держава Ватикан було засновано для забезпечення політичної й незалежності Святого Престолу, проте як суб'єкт міжнародного права Місто-держава Ватикан може вступати і вступає у міжнародні відносини для якомога ширшого представництва Католицької церкви на міжнародній арені.

Святий Престол, місто-держава Ватикан й Католицька церква дуже тісно переплетені один з одним, проте мають свої історичні й інституційні відмінності. Усі три інституції об'єднані Римським Понтифіком, який є правителем міста-держави Ватикан та главою Святого Престолу, а також вищим керівником Католицької церкви.

Список літератури:

1. Гев'юк А. Дипломатична діяльність Святого Престолу в сучасних міжнародних відносинах. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Політологія, Соціологія, Філософія»*. 2010. Випуск 14. С. 161–165.
2. Данилюк І. В. Діяльність Католицької Церкви на міжнародній арені: позиція Папи Бенедикта XVI. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія «Історія»*. 2018. № 1(47). С. 128–135.
3. Данилюк І. В. *Миротворча дипломатія Святого Престолу в Латинській Америці (2005–2013 рр.)*. Дис. д-ра філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія». Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 250 с.
4. Етерович М. *Святий Престол і Україна*. Львів: Свічадо, 2004. 232 с.
5. Заїкин В. З історії католицької ідеї в Східній Україні в середині XIX ст. *Записки ЧСВВ*. 1928. Т. 3, Вип. 1–2. С. 46–47.
6. Карлов Ю. *Правовые вопросы участия Ватикана в международных отношениях*. М: МГИМО. 1965. 156 с.
7. Козлов В. *Дипломатія Святого Престолу в пост біполярній системі міжнародних відносин за часів понтифікату Івана Павла II*. Вінниця: Книга-Вега. 2008. 191 с.
8. Мельник В. Правове поле Ватикану як ознака міжнародно-правової суб'єктивності. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/pravove-pole-vatikanu-yak-oznaka-mizhnarodno-pravovoyi-subiektnosti> [Accessed: 26.01.2020].
9. Мельник В. Юридичний статус Ватикану: від Римської проблеми до Латеранської угоди. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/yuridichniy-status-vatikanu-vid-rimskoyi-problemi-do-lateranskoji-ugodi-0> [Accessed: 26.01.2020].

10. Отрош М.І. Правова основа участі Святого Престолу у міжнародних організаціях. *Судова апеляція*. 2009. № 3(16). С. 84–91.
11. *Annuario Pontificio 2020*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2020. 2304 p.
12. Araujo R.J. The Nature and Role of the Catholic Church and the Holy See in the International Order. *E-International Relations*. 2013. P. 1–5. URL: <https://www.e-ir.info/2013/09/24/the-nature-and-role-of-the-catholic-church-and-the-holy-see-in-the-international-order/> (дата звернення: 01.05.2023).
13. Bilateral Relations of the Holy See. *The Holy See Official Website*. URL: http://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/documents/rc_seg-st_20010123_holy-see-relations_en.html (дата звернення: 01.05.2023).
14. Cahill L. The Realism of Holy See Foreign Policy. *E-International Relations*. 2017. № 2. С. 1–5. URL: <https://www.e-ir.info/2017/02/27/the-realism-of-holy-see-foreign-policy/> (дата звернення: 01.05.2023).
15. *Codice di Diritto Canonico*. Testo ufficiale e versione italiana. Roma: UELCI. 1997. 1720 p.
16. *Compendio della Dottrina sociale della Chiesa*. / A cura di Pontificio Consiglio della giustizia e della pace. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana. 2005. 544 p.
17. Danyliuk I. The “soft power” of Holy See in the international arena. *Eurasian Scientific Congress*. Barcelona (Spain). 2020. P. 537–543.
18. Giovanni Paolo II. Legge fondamentale dello Stato della Città del Vaticano. *Acta Apostolicae Sedis*. 2000. Vol. 71. P. 75–83.
19. Graham R. *Vatican Diplomacy: A Study of Church and State on the International Plane*. Princeton: University Press. 1959. 454 p.
20. Jennings R. Watts A. *Oppenheim's International Law*. Peace. V.1, 9th edition. Oxford: University Press. 1992. 2887 p.
21. Kent P., Pollard J. *Papal Diplomacy in the Modern Age*. Westport: Praeger. 1994. 302 p.
22. Lajolo G. *Nature & Function of Papal Diplomacy*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies. 2005. 35 c.
23. Macdonald R., Johnston D. *The Structure and Process of International Law: Essays in Legal Philosophy, Doctrine and Theory*. Boston: Kluwer Academic Publishers. 1989. 247 p.
24. Melnyk R.A. *Vatican Diplomacy at the United Nations: A History of Catholic Global Engagement*. Lewiston-NY: Edwin Mellen Press, 2009. 269 p.
25. Miller F., Vandome A., McBrewster J. *Holy See*. VDM: Alphascript, 2010. 148 p.
26. Morss J.R. The International Legal Status of the Vatican/Holy See Complex. *The European Journal of International Law*. 2015. Vol. 26 (4). P. 927–946.
27. Murphy F.X. Vatican Politics: Structure and Function. *World Politics*. 1974. Vol. 26. P. 542–559.
28. Patti Lateranensi del 1929. Inter Sanctam Sedem et Italiae regnum conventiones. *Acta Apostolica Sedis*. 1929. Vol. XXI (6). P. 209–295.
29. Pio XI. La Santa Sede. Chirografo di sua santità Pio XI al cardinale Pietro Gasparri, segretario di Stato, sulla firma dei Patti Lateranensi. *Acta Apostolicae Sedis*. 1929. Vol. XXI (1). P. 297–306.
30. Reyes V., Pedro M. La Curia Romana. *Catholic*. 2016. URL: <http://es.catholic.net/op/articulos/23397/lacuriaromana.html#modal> (дата звернення: 01.05.2023).
31. Ruda Santolaria J.J. Vatican and the Holy See. *Oxford Bibliographies in international law*. NY: Oxford University Press. 2016. P. 178–179.
32. Stummvoll A. *A Living Tradition: Catholic Social Doctrine and Holy See Diplomacy*. Oregon: Cascade Books. 2018. 232 p.
33. Troy J. Invisible Legions: The Pope and International Relations. *E-International Relations*. 2013. № 4. P. 1–5. URL: <https://www.e-ir.info/2013/04/10/invisible-legions-the-pope-and-international-relations/> (дата звернення: 01.05.2023).
34. *Yearbook of the International Law Commission*. Vol. II. New York: United Nations. 1962. 208 p.

Danyliuk I.V. THE HOLY SEE AND THE VATICAN: FEATURES OF INTERNATIONAL LEGAL PERSONALITY

In the article examines the features of the international legal personality of the Holy See and the Vatican. It is noted that the Holy See and the Vatican City State in the international system of law are treated as self-sufficient subjects of international relations.

In the article is noted that the Holy See is play the role of the government of the Catholic Church in the international arena, also Holy See representative the Catholic Church in relations with independent states and international organizations. Instead, the Vatican City State was formed as an independent state in result of the Lateran agreement (1929) between the Holy See and Italy. It is noted that both, the Holy See and the Vatican City State, enter into diplomatic contacts to ensure the representation of the Catholic Church in the

international arena. In the article noted that the Holy See represents the Catholic Church, i.e. its territory extends beyond the Vatican City State. It is the Holy See that establishes diplomatic relations with states, and foreign embassies are accredited under the Holy See, not under the Vatican. And it is the Holy See that concludes bilateral treaties, known as concordats, with states. As a rule, the Holy See participates in the work of international organizations, except for those that are clearly territorial in nature and require their members to own the territory, only in such cases into “diplomatic action” enter the Vatican City State. In the article have been analyzed cases when the Holy See enters in diplomatic relation and when enters in diplomatic relation Vatican City State.

The Relationship between the two legal entities (Holy See & Vatican City State) is the Catholic Church and the figure of the Pope, who is the head of the Vatican City State and the head of the Holy See, as well as the supreme leader of the Catholic Church. Undoubtedly, the Holy See and the Vatican City State do not fit the traditional explanations of statehood, international identity, or sovereignty, but they are a fact of the history and authority of the Catholic Church in the international arena.

The article analyzes the peculiarities of the relationship between the Holy See, the Vatican City State and the Catholic Church. It is noted that juridical point of view, the Holy See, the Vatican City State and the Catholic Church are three different entities. At the same time, only the Holy See and the Vatican City State have international legal personality. The Catholic Church does not have international legal personality, but is represented in the international arena by the Holy See and the Vatican City State.

An analysis of the peculiarities of the conceptual and categorical apparatus of “Vatican diplomacy” is also presented in the article.

Key words: *Holy See, Apostolic See, Vatican, Vatican diplomacy, Catholic Church, international relations, diplomacy.*